

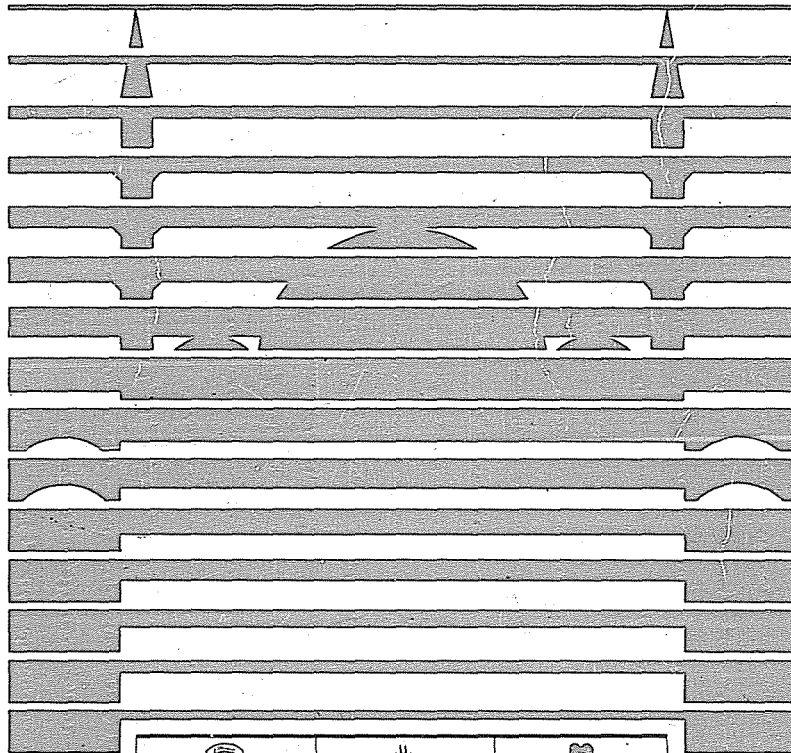
مؤتمر الحفاظ على التراث الحضاري المعماري الاسلامي في المدن

İSLAM MİMARİ MİRASINI KORUMA KONFERANSI

THE CONFERENCE ON THE PRESERVATION OF ARCHITECTURAL HERITAGE OF ISLAMIC CITIES

22-26/4/1985 İSTANBUL

BİLDİRİLER

Yapım

İKİ NOKTA

Araştırma, Basın, Yayın, Organizasyon 512 43 30

Dizgi, Film: **Damla Dizgi**, Baskı: **Seçil Ofset**, Cilt: **Numune Basım ve Ciltevi**

İstanbul, Şubat 1987

İSTANBUL'UN TARİHİ YÖNLERİNE YÖNELİK KORUMA ÇALIŞMALARI

T.C. Turizm Bankası A.Ş. İstanbul Planlama Bürosu

Giriş

Boğaziçi'nde sahilde Dolmabahçe'den Kuruçeşme'ye kadar uzanan bölüm ve arkasındaki arazi, Osmanlı İmparatorluğu döneminde padişahlar ve saray erkânı tarafından asırlar boyu yazlık ikametgâhlar ve saraya ait koru-park-bahçe olarak devamlı kullanılmış kesintisiz bir alan oluşturur. Bugün, sahil bandında bazı küçük istisnalar dışında kamu mülkiyeti devam etmektedir. Kara tarafında, yer yer yeni konut alanları açılmakla birlikte bazı koru ve parklar muhafaza edilerek (Dolmabahçe-Maçka Parkı, Yıldız Parkı-Ihlamur Köşkü ve bahçesi vb.) kamu elinde kalabilmiş geniş yeşil alanlar mevcuttur. Bunun yanında özel mülkiyette olmakla beraber Ortaköy-Kuruçeşme sahil bandı gerisindeki koru alanlarının mühim bir kısmı da yeşil alan olarak kalabilmiştir.

Boğaziçi, ziyaretçi sayısı ve kalış süresi yönünden, İstanbul turizmi içinde "Topkapı Sarayı-Sultanahmet-Kapalıçarşı" grubundan sonra ikinci sırayı almaktadır.

Dolmabahçe Sarayı'ndan başlayan ve Kuruçeşme'ye kadar devam eden '*Sahil Sarayları*', görsel açıdan Boğaz turlarının en ilgi çekici yapılar grubunu oluşturmaktadır. Bu saraylardan, yalnız Dolmabahçe Sarayı'nın bir bölümü, haftanın bazı günlerinde, ziyarete açıktır. Diğerleri ise, sadece denizden görülebilen, yapılarına ters düşen fonksiyonlarla tahribe terk edilmiş bir görünüme sahiptir.

Genellikle kamu kuruluşları elindeki bu tarihi yapıların turizm amaçlı kullanışlara tahsis edilmeleri halinde, büyük bir yatak kapasitesi yanında turistik ve kültürel aktivitelere ayrılacak geniş alanlar elde edilebilecektir. Boğaz peyzajı içinde, depolar ve yabancı fonksiyonlardan arındırılacak böyle bir alanın görsel etkisi yanında fiziki kullanımın getireceği çekicilik, Boğaziçi ve İstanbul turizmine önemli katkılarda bulunacaktır. Bu tesisler yaz-kış kullanışa açık, şehir oteli niteliğinde ve tatil turizmine hizmet edecek önemli bir yatak kapasitesi yaratacak niteliktedir. Boğaz Sahil Yolu-Barbaros Bulvarı-Çevre Yolu bağlantıları ile hem şehir merkezine hem de deniz ve hava limanlarına ulaşım kolay ve seridir. Bütün kıyı boyunca deniz ulaşım imkânı mevcuttur.

Proje Kapsamına Giren Yapılar ve Alanlar

Çırağan Sarayı ve Şeref Stadı: Çırağan Sarayının bina ve bahçesi Kültür ve Turizm Bakanlığı mülkiyetindedir. 575 Ada 5 sayılı bu parsel 38.588 m² yüzölçümlüdür. Yanmış olan binanın sadece çevre duvarları kalmıştır ve içi boştur. Bu duvarlar, 70 seneden beri her türlü tabiat şartları ve zelzeleler karşısında, halen sağlam olarak durmaktadır.

Çırağan Sarayı 130x45 m. ebadındaki ana binası ve ekleri ile, zeminde yaklaşık 5.250 m²'lik bir alana oturan, zemin ve iki normal kattan oluşan abidevi bir yapıdır. Toplam yapı alanı 15.750 m² civarındadır. Bina sahip olduğu boyutları itibarıyla yakın çevresinde önerilen konaklama tesislerinin merkezi olma niteliğindedir. Çok maksatlı çeşitli salonlar yapılmasına elverişlidir. Konaklama amaçlı dönüştürülmesi önerilen diğer yapıların da kullanılabileceği ana salonlar bu bina bünyesinde yer alabilir. Futbol sahası olarak kullanılan eski saray bahçesinde ise, deniz kullanışı, yeşil alan ve arka planda silüeti bozmayacak nitelikli yaklaşık 250 oda kapasiteli bir konaklama projesi önerilmektedir.

Çırağan Sarayının restorasyon maliyetini karşılayacak nitelikteki fonksiyonlara açılmasında yarar görülmektedir. Çevresinde bu merkezle ilişkili ana yatak ünitelerinin, saraya ait diğer yapılara ve boş alanlara yerleştirilmesi ve eski saray bütünlüğünün yeni düzenlemeler ile turizm amaçlı kullanımlara dönüştürülmesi plan hedefidir.

Mevcut Durum

Çırağan Sarayı, Beşiktaş-Ortaköy sahil bandında yer alan "*Sahil Sarayları*" kompleksinin en önemli yapısıdır. Çırağan Sarayı, esas saray, muhtelif köşk ve servis binaları ile özel liman ve bahçelerden oluşmakta iken, sarayın 1910 tarihinde yanmasından sonra, geçen zaman içinde, saraya ait bina ve araziler muhtelif amaçlarla kullanılmak üzere bazı kamu kuruluşlarına tahsis edilmiştir.

İstanbul Boğazı'nın en önemli noktasında yer alan bu saraylar, tarihi niteliklerine ve doğal çevrelerine uymayan fonksiyonlarda kullanılmakta, kötü kullanım ve bakımsızlık nedeniyle yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunmaktadır.

Planlama Amacı, Prensiip ve Olanakları

Beşiktaş-Ortaköy sahili, tarihi ve tabii sit alanı niteliğindedir. Bu sit alanının bir bütün olarak ele alınması, tarihi ve kültürel mirasın korunması, bölgeyi zedeleyici fonksiyonlardan arındırılması, bölgenin kültürel ve turizm amaçlı kullanışa açılması ana amaçtır. Genellikle kamu kuruluşlarına ait olan bu binaların restore edilerek bir işletme bütünlüğü içinde Kültür ve Turizm aktivitelerine tahsis edilmesi ve uygun bir etaplama dahilinde bu projenin gerçekleştirilmesi, İstanbul ve ülke turizmi açısından çok önemlidir. Deniz kullanış imkânları ile bütünleşecek bu yapılar grubu, Belediye mülkiyetinde bulunan Yıldız Parkı'nın park ve doğal zenginlik alanı olarak Çırağan Sarayı ile olan ilişkisinin kurulması gereklidir. Çırağan Sarayı Yıldız Parkı ile sahil yolu üzerindeki eski yaya bağlantısının yeniden kurulması proje kapsamında önerilmektedir.

Eyüp Ziyaret Merkezi Planı

Eyüp, Eyüp Camii odak noktası olmak üzere çevresindeki külliye, türbeler, mezarlıklar, tekkeler, çeşmeler ve benzeri eserlerle beraber eski iskân örneklerinin de sergilendiği, İstanbul'a imaj veren çok önemli bir ziyaret merkezidir. Ancak bugünkü hali ile çok bakımsız olduğu, eski eserlerin yıprandığı, trafiğin ve Haliç'in çok olumsuz etkileri ile rahatsız olduğu da aşiktır.

Buna rağmen haftanın her gününde olduğu gibi, özellikle cuma günleri, tüm Ramazan ayı boyunca ve hac mevsiminde dini bir merkez olarak çok yoğun bir şekilde ziyaret edilmektedir. Ayrıca burası turistlerin de tek tek veya gruplar halinde geldikleri bir uğrak noktasıdır.

Eyüp Meydanı ve çevresindeki korunması gerekli sivil ve resmi eserlerin yoğun olduğu alanların belirlediği bir bütünlük, plan alanı olarak seçilmiştir. Bu alan için 1/1000 ölçekli bir plan revizyonu önerisi oluşturulmuştur. 1979 tasdik tarihli mer'i Eyüp İmar Planında bu alan içerisinde Meydan daha dar bir çevresinin 1/200 ölçekli olarak hazırlanması istenmektedir. Bu alan için 1/500 ölçekli bir düzenleme projesi ve buna bağılı olarak da 1/200 ölçekli bir proje hazırlanmıştır. 1/200 ölçekli çalışma alanı içerisinde sivil mimari örneklerin yoğun olduğu 51 adada 1/100 ölçekte cephe düzenleme etüdleri yapılmıştır. Ayrıca Eyüp Meydanına cephe veren adalar için de 1/200 ölçekli cephe düzenlemeleri ve planları ve 1/20 ölçekli meydan detayları hazırlanmıştır.

Çalışmalardaki temel ilke, Haliç'in temizlenmesinin uzun vadeli olacağı varsayımı ile, iç kesimlerdeki yoğun ziyaret yerlerinin daha kolay gezilip görülmesini sağlayacak, eski eserlerin daha fazla tahribini önleyecek önlemlerin alınmasıdır.

Bu amaçla bazı yollar ve meydanlar yayalaştırılmakta, yayalaştırma ile ortaya çıkacak motorlu trafik yükü, bir toplayıcıya yüklenmektedir. Bugün gelişigüzel park eden araçları toparlayacak 53 oto ve 7 otobüslük bir otopark getirilmektedir. Anıt eserler etrafındaki işgaller kaldırılmakta, uyumsuz yapı ve fonksiyonlar yeşil alana dönüştürülmektedir. Türk sivil mimari örnekleri oluşturan yapılar korunarak çevredeki yapılaşmanın bunlarla uyum içerisinde gelişmesini sağlayacak tipolojiler önerilmektedir.

Temel ilke olarak belirlenen *"Haliç'in temizlenmesinin uzun süreli olacağı"* varsayımı ile hazırlanan bu öneri bir geçiş dönemi yaklaşımıdır. Konunun, gelecekte Haliç'in -su ve çevre fonksiyonları bakımından- temizlenmesinden sonra İstanbul Metropoliten bütünlüğü içerisinde yeni bir yaklaşımla ele alınması zorunlu ve yararlı olacaktır.